Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

AMIR TEMUR DAVLATIDA DIPLOMATIK MUNOSABATLAR

https://doi.org/10.5281/zenodo.24297552

Qaxxarova Aziza Ravshan qizi
Nizomiy nomidagi O'zMPU Tarix fakulteti 3-bosqich talabasi
Ilmiy rahbar:professor **G.M.Taniyeva**

Annotatsiya:*Ushbu maqolada XIV asrning ikkinchi yarmi va XV asr boshlarida Amir Temur tomonidan tashkil etilgan markazlashgan davlatning tashqi siyosati, diplomatik munosabatlari va xalqaro aloqalari tarixiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Xususan, Amir Temurning Sharq va G'arb mamlakatlari bilan olib borgan diplomatik munosabatlari, xorijiy davlatlar hukmdorlari bilan yozishmalari, elchilarni qabul qilish tartibi hamda xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirishga qaratilgan siyosati yoritiladi. Shuningdek, Fransiya, Angliya, Kastiliya, Xitoy, Hindiston, Misr va Usmonli davlati bilan munosabatlarning siyosiy va iqtisodiy jihatlari o'rganiladi. Maqolada ispan elchisi Rui Gonsales de Klavixoning Samarqandga tashrifi va uning kundaliklarida aks etgan diplomatik jarayonlarga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot davomida Nizomiddin Shomiy, Sharafiddin Ali Yazdiy, Ibn Arabshoh va boshqa tarixchilar asarlaridan foydalanilib, Amir Temur diplomatiyasining o'z davri xalqaro munosabatlar tizimidagi o'rni ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Amir Temur, Temuriylar davlati, diplomatiya, tashqi siyosat, elchilik munosabatlari, Samarqand, xalqaro aloqalar, Rui Gonsales de Klavixo, diplomatik yozishmalar, Buyuk ipak yo'li.*

Аннотация:*В данной статье на основе исторических источников анализируются внешняя политика, дипломатические отношения и международные связи централизованного государства, созданного Амиром Темуром во второй половине XIV – начале XV века. Особое внимание уделяется дипломатическим отношениям Амира Темура со странами Востока и Запада, переписке с правителями иностранных государств, порядку приёма послов и политике развития международных торговых связей. Рассматриваются политические и экономические аспекты отношений с Францией, Англией, Кастилией, Китаем, Индией, Египтом и Османским государством. Отдельное внимание уделяется посещению Самарканда испанским послом Руи Гонсалесом де Клавихо и дипломатическим событиям, отражённым в его дневнике. На основе трудов Низамаддина Шами, Шарафаддина Али Йазди, Ибн Арабшаха и других историков раскрывается значение дипломатии Амира Темура в системе международных отношений своего времени.*

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

Ключевые слова: *Амир Темур, государство Тимуридов, дипломатия, внешняя политика, посольские отношения, Самарканд, международные связи, Руи Гонсалес де Клавихо, дипломатическая переписка, Великий шёлковый путь.*

Abstract:*This article examines the foreign policy, diplomatic relations and international connections of the centralized state established by Amir Temur during the second half of the fourteenth century and the beginning of the fifteenth century. Particular attention is paid to Amir Temur's diplomatic relations with Eastern and Western countries, correspondence with foreign rulers, the reception of ambassadors and policies aimed at developing international trade relations. The political and economic aspects of relations with France, England, Castile, China, India, Egypt and the Ottoman Empire are discussed. Special attention is devoted to the visit of the Spanish ambassador Ruy González de Clavijo to Samarkand and the diplomatic events recorded in his travel diary. Drawing upon the historical works of Nizam al-Din Shami, Sharaf al-Din Ali Yazdi, Ibn Arabshah and other historians, the article explores the significance of Amir Temur's diplomacy within the international relations system of his period.*

Keywords: *Amir Temur, Timurid State, diplomacy, foreign policy, diplomatic relations, Samarkand, international relations, Ruy González de Clavijo, diplomatic correspondence, Great Silk Road.*

Jahon tarixida XIV asrning ikkinchi yarmi va XV asr boshlarida yuz bergan siyosiy jarayonlar xalqaro munosabatlar tizimining shakllanishida muhim bosqichlardan biri hisoblanadi. Aynan shu davrda Markaziy Osiyoda yirik siyosiy kuch sifatida maydonga chiqqan Amir Temur davlati Sharq va G‘arb mamlakatlari o‘rtasidagi siyosiy, iqtisodiy va diplomatik munosabatlarda muhim o‘rin egalladi.Amir Temur 1370-yilda Movarounnahrda hokimiyatni qo‘lga olib, markazlashgan davlat barpo etishga kirishdi. Uning siyosiy faoliyati faqat harbiy yurishlar va hududiy kengayish bilan cheklanib qolmadi. Davlatning xalqaro mavqeyini mustahkamlash, tashqi siyosiy manfaatlarni ta'minlash, qo‘shni hukmdorlar bilan munosabatlarni tartibga solish va savdo yo‘llari xavfsizligini ta'minlash ham uning siyosatida muhim o‘rin tutdi.Amir Temur davrida Samarqand davlatning siyosiy va iqtisodiy markazi bo‘lish bilan birga, turli mamlakatlardan kelgan elchilar, savdogarlar va sayyohlar uchrashadigan xalqaro markazga aylandi. Xitoy, Hindiston, Misr, Eron, Kichik Osiyo va Yevropa mamlakatlari bilan olib borilgan aloqalar davlatning xalqaro nufuzini oshirishga xizmat qildi.Mazkur mavzuni o‘rganishda Amir Temur davriga oid Sharq va G‘arb manbalarini qiyosiy tahlil qilish alohida ahamiyatga ega. Jumladan, Nizomiddin Shomiyning «Zafarnoma» asari, Sharafiddin Ali Yazdiyning shu nomdagi tarixiy asari, Ibn Arabshohning «Ajoyib al-maqdur fi tarixi Taymur» asari hamda Rui Gonsales de Klavixoning sayohat kundaligi davr diplomatik

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

munosabatlarini o‘rganishda muhim manbalar hisoblanadi.

XIV asrning o‘rtalarida Movarounnahr hududida siyosiy parokandalik, ichki nizolar va hokimiyat uchun kurashlar kuchaygan edi. Chig‘atoy ulusining zaiflashuvi natijasida mamlakatda turli amirlar o‘rtasida siyosiy raqobat yuzaga keldi. Bunday murakkab vaziyatda Amir Temur siyosiy maydonga chiqib, Movarounnahrni yagona markaz ostida birlashtirishga intildi.1370-yilda Amir Temurning hokimiyat tepasiga kelishi mintaqa siyosiy tarixida yangi davrni boshlab berdi. U davlat boshqaruvini mustahkamlash, markaziy hokimiyatni kuchaytirish va tashqi siyosiy munosabatlarni yo‘lga qo‘yishga alohida e'tibor qaratdi.Amir Temur tashqi siyosatining shakllanishida bir necha muhim omillar mavjud edi:

Birinchidan, davlat mustaqilligi va siyosiy barqarorligini ta'minlash. Markaziy Osiyoda kuchli davlat tashkil etish uchun qo‘shni davlatlar bilan munosabatlarni tartibga solish zarur edi.

Ikkinchidan, xalqaro savdo yo‘llarini nazorat qilish va ularning xavfsizligini ta'minlash. Buyuk ipak yo‘lining muhim tarmoqlari Movarounnahr hududidan o‘tganligi sababli savdo munosabatlari katta iqtisodiy ahamiyatga ega bo‘lgan.

Uchinchidan, xalqaro siyosiy mavqeni mustahkamlash. Amir Temur o‘z davlatining qudratini boshqa hukmdorlarga namoyish etish va xalqaro maydonda tan olinishiga erishishga intilgan.

To‘rtinchidan, tashqi siyosiy raqiblar bilan munosabatlarni diplomatik va harbiy vositalar orqali tartibga solish.

Amir Temur davlatida diplomatiya harbiy siyosatdan ajralgan holda emas, balki u bilan o‘zaro bog‘liq tarzda olib borilgan. Ayrim vaziyatlarda muzokaralar orqali muammolarni hal qilishga harakat qilingan bo‘lsa, boshqa holatlarda siyosiy manfaatlarni ta'minlash uchun harbiy kuchdan foydalanilgan.«Temur tuzuklari» asarida davlat boshqaruvi, vazirlar faoliyati, harbiy va siyosiy tartib-qoidalar haqida muhim fikrlar mavjud. Unda davlatni boshqarishda maslahat, tartib-intizom va adolat masalalariga alohida e'tibor berilgan.Shu jihatdan, Amir Temur diplomatiyasini faqat elchilar almashinuvi sifatida emas, balki davlat manfaatlarini xalqaro maydonda ta'minlashga qaratilgan murakkab siyosiy faoliyat sifatida baholash lozim.[70]

O‘rta asrlarda diplomatik munosabatlar davlatlar o‘rtasidagi siyosiy aloqalarni tartibga solishning muhim vositasi bo‘lgan. Elchilar hukmdorlarning siyosiy qarashlari va talablarini boshqa davlatlarga yetkazgan, muzokaralar olib borgan hamda turli masalalar yuzasidan kelishuvlarga erishishga harakat qilgan.Amir Temur davlatida ham elchilik munosabatlariga katta e'tibor berilgan. Xorijiy mamlakatlardan kelgan elchilarni qabul qilish, ularga hurmat ko‘rsatish,

70 Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025.– B. 518–528.

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

sovg‘alar almashish va muzokaralar tashkil etish davlatning xalqaro siyosiy hayotida muhim o‘rin egallagan.

Diplomatik munosabatlarning asosiy yo‘nalishlarini quyidagicha tasniflash mumkin.Siyosiy diplomatiya. Bunda boshqa davlatlar hukmdorlari bilan siyosiy munosabatlar o‘rnatish, ittifoqchilik aloqalarini rivojlantirish va xalqaro vaziyatni muhokama qilish asosiy o‘rin tutgan.

Iqtisodiy diplomatiya. Savdo yo‘llarining xavfsizligi, savdogarlar manfaatlarini himoya qilish, bozorlar va karvon yo‘llarining faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Harbiy-strategik diplomatiya. Davlatning xavfsizligini ta'minlash, ehtimoliy raqiblar bilan munosabatlarni tartibga solish va siyosiy ittifoqlar tuzish bilan bog‘liq bo‘lgan.

Madaniy diplomatiya. Turli mamlakatlardan kelgan olimlar, hunarmandlar, me'morlar va boshqa mutaxassislarning faoliyati orqali madaniy aloqalar rivojlangan.Amir Temur saroyida xorijiy elchilarni qabul qilish muayyan marosimlar asosida amalga oshirilgan. Elchilarning kelishi, ularni kutib olish, hukmdor huzuriga olib kirish va sovg‘alar taqdim etish davlatning siyosiy nufuzini namoyish etuvchi tadbirlar hisoblangan.Bunday marosimlar faqat tantanavorlik uchun emas, balki davlatning iqtisodiy imkoniyatlari, siyosiy qudrati va madaniy taraqqiyotini ko‘rsatish uchun ham xizmat qilgan.Rui Gonsales de Klavixo o‘z kundaligida Samarqanddagi saroy hayoti, hukmdor huzuridagi marosimlar, elchilarning qabul qilinishi va davlatning boyligi haqida batafsil ma'lumotlar qoldirgan. Ushbu ma'lumotlar Amir Temur saroyidagi diplomatik munosabatlarning tashkiliy jihatlarini o‘rganishda muhim ahamiyatga ega.[71]

Amir Temur Angliya bilan ham diplomatik aloqalarni rivojlantirishga intilgan. Bu munosabatlar asosan xalqaro savdo, siyosiy hamkorlik va Usmonli davlatining kuchayishiga qarshi umumiy manfaatlar bilan bog‘liq edi.Angliya qiroli Genrix IV davrida Amir Temur davlati bilan aloqalarni mustahkamlash masalasi muhim diplomatik yo‘nalishlardan biri bo‘ldi.

Yevropa davlatlari uchun Markaziy Osiyo bilan savdo aloqalarini rivojlantirish ham katta ahamiyat kasb etgan. Chunki bu hudud Sharq va G‘arbni bog‘lovchi muhim savdo yo‘llarida joylashgan edi.

Amir Temurning G‘arbiy Yevropa bilan aloqalarida Kastiliya qirolligi alohida o‘rin egallaydi.Kastiliya qiroli Genrix III Amir Temur bilan diplomatik munosabatlar o‘rnatishga qiziqish bildirgan. Natijada ikki davlat o‘rtasida elchilar almashinuvi amalga oshirilgan.1403-yilda Kastiliya qiroli Genrix III tomonidan Amir Temur huzuriga maxsus elchilar yuborildi. Ushbu

71 Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025– B. 521–522.

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

elchilar tarkibida Rui Gonsales de Klavixo ham bor edi.Elchilikning asosiy maqsadi Amir Temur davlati bilan siyosiy munosabatlarni mustahkamlash, uning tashqi siyosiy qarashlarini o‘rganish va kelgusidagi hamkorlik imkoniyatlarini aniqlashdan iborat edi.[72]

Amir Temur diplomatik faoliyatini o‘rganishda Rui Gonsales de Klavixoning 1403–1406-yillarda amalga oshirgan safari alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi.Klavixo Kastiliya qiroli Genrix III tomonidan Amir Temur huzuriga yuborilgan elchilardan biri edi. Uning Samarqandga qilgan safari o‘sha davrda Yevropa va Markaziy Osiyo o‘rtasidagi diplomatik munosabatlarning rivojlanganini ko‘rsatadi.Klavixo o‘z sayohati davomida turli mamlakatlar va hududlardan o‘tib, Samarqandga yetib kelgan. U safar davomida uchragan shaharlar, aholi turmushi, savdo munosabatlari, yo‘llar, saroy marosimlari va siyosiy vaziyat haqida yozib borgan.Uning kundaligida Samarqandning ulkan shaharlardan biri sifatidagi tasviri, turli mamlakatlardan kelgan elchilar va savdogarlar faoliyati, saroydagi tantanalar hamda Amir Temur tomonidan tashkil etilgan qabul marosimlari haqida ma'lumotlar uchraydi.Klavixo kundaligining eng muhim jihatlaridan biri shundaki, unda Amir Temur davlati tashqi kuzatuvchi – Yevropa elchisi nigohi orqali tasvirlangan.Bu holat tarixiy voqealarni faqat mahalliy tarixchilar asarlari orqali emas, balki xorijiy manbalar asosida ham o‘rganish imkonini beradi.[73]

Amir Temur tashqi siyosatida Sharq davlatlari bilan munosabatlar ham muhim o‘rin tutgan. Xususan, Xitoy, Hindiston, Misr va boshqa musulmon davlatlari bilan olib borilgan siyosiy aloqalar uning xalqaro siyosatining asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘lgan.Xitoy bilan diplomatik munosabatlar Amir Temur davrining xalqaro siyosiy hayotida muhim o‘rin egallagan.XIV asrning ikkinchi yarmida Xitoyda Yuan sulolasi o‘rniga Min sulolasi hokimiyat tepasiga kelgan edi. 1368-yilda Min sulolasi tashkil topishi bilan Xitoyning tashqi siyosatida ham muhim o‘zgarishlar yuz berdi.Movarounnahr va Xitoy o‘rtasidagi munosabatlar savdo yo‘llari, siyosiy manfaatlar va diplomatik elchiliklar bilan chambarchas bog‘liq edi.Amir Temur Xitoy bilan munosabatlarda o‘z davlatining manfaatlarini himoya qilishga harakat qilgan. Xitoy bilan olib borilgan diplomatik aloqalar, ayniqsa, temuriylar davrining keyingi bosqichlarida ham davom etdi.Bu munosabatlarning tarixiy ahamiyati shundaki, ular Markaziy Osiyo va Sharqiy Osiyo o‘rtasidagi siyosiy hamda iqtisodiy aloqalarning rivojlanishiga ta'sir ko‘rsatgan.Xitoy bilan diplomatik munosabatlar masalasi Nizomiddin Shomiy, Sharafiddin Ali Yazdiy va Abdurazzoq Samarqandiy asarlaridagi ma'lumotlar asosida

72 Saidov J., Norqo‘ziyev S. Amir Temurning G‘arbiy Yevropa davlatlari bilan diplomatik aloqalari // Journal of History and Society. – 2021. – № 1.

73 Rui Gonsales de Klavixo. Samarqandga – Amir Temur saroyiga sayohat kundaligi (1403–1406-yillar). – Toshkent: O‘zbekiston, 2010.

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

o‘rganiladi.[74]Amir Temur davrida Misr mamluklari bilan munosabatlar murakkab siyosiy xarakterga ega bo‘lgan.Misr sultonligi o‘sha davrda Yaqin Sharqdagi kuchli davlatlardan biri hisoblangan. Suriya va boshqa hududlar ustidan siyosiy nazorat masalasi ikki davlat manfaatlari to‘qnashuviga sabab bo‘lgan.Amir Temur 1400–1401-yillarda Suriya hududiga yurishlar uyushtirib, Halab va Damashq kabi muhim shaharlarda harbiy-siyosiy voqealar yuz berdi.Bu jarayonlarda diplomatik yozishmalar va elchilar orqali olib borilgan munosabatlar ham muhim o‘rin egallagan.Misr tarixchisi al-Maqriziy asarlarida Amir Temur va Misr sultonlari o‘rtasidagi munosabatlar, diplomatik maktublar va siyosiy vaziyat haqida ma'lumotlar uchraydi.Ushbu manbalar orqali ikki davlat o‘rtasidagi munosabatlarning murakkabligi va Yaqin Sharqdagi xalqaro siyosiy vaziyatni chuqurroq anglash mumkin.[75]Amir Temur tashqi siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biri Usmonli davlati bilan munosabatlar hisoblanadi.XIV asr oxirida Usmonli davlati sultoni Boyazid I Kichik Osiyo va Bolqon hududlarida o‘z ta'sirini kengaytirayotgan edi. Bu holat mintaqadagi boshqa siyosiy kuchlar, jumladan, Amir Temur davlati bilan manfaatlar to‘qnashuviga olib keldi.Ikki hukmdor o‘rtasidagi munosabatlar dastlab diplomatik yozishmalar va siyosiy talablar orqali namoyon bo‘ldi.Amir Temur va Boyazid I o‘rtasidagi maktublar almashinuvi ikki davlat o‘rtasidagi ziddiyatlarning kuchayib borishida muhim o‘rin tutdi.1402-yil 20-iyulda Anqara yaqinida ikki tomon qo‘shinlari o‘rtasida katta jang bo‘lib o‘tdi. Ushbu jang Amir Temur qo‘shinining g‘alabasi bilan yakunlandi. Boyazid I asirga tushdi.Anqara jangining xalqaro siyosiy ahamiyati juda katta edi.Birinchidan, Usmonli davlatining Yevropaga tomon kengayish jarayoni vaqtincha sekinlashdi.Ikkinchidan, Yevropa davlatlarida Amir Temur shaxsiga va uning siyosiy qudratiga qiziqish kuchaydi.Uchinchidan, Amir Temur davlatining xalqaro maydondagi nufuzi oshdi.To‘rtinchidan, Yevropa hukmdorlari bilan diplomatik munosabatlarni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar paydo bo‘ldi.Shu jihatdan Anqara jangi nafaqat harbiy tarix, balki XIV–XV asr xalqaro munosabatlari tarixida ham muhim voqea hisoblanadi.Mazkur voqeani o‘rganishda Sharq tarixchilari bilan bir qatorda Yevropa manbalaridan ham foydalanish zarur.[76]

Amir Temur hukmronligi davrida Samarqand nafaqat davlat poytaxti, balki xalqaro siyosiy, iqtisodiy va madaniy munosabatlarning muhim markaziga aylandi.Samarqandning geografik

74 Dadaboyev H. Formation of diplomatic relations between Timurid dynasty and Chinese Empire // Asian Journal of Current Research. – 2021.– B. 644–649.

75 Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025. – B. 521.

76 Nizomiddin Shomiy. Zafarnoma / Fors tilidan Yu. Hakimjonov tarjimasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 1996. – 521 b.

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

joylashuvi uning xalqaro savdo va diplomatik aloqalardagi mavqeyini mustahkamladi. Shahar Sharq va G‘arbni bog‘lovchi Buyuk ipak yo‘lining muhim tarmoqlarida joylashgan edi.Amir Temur Samarqandni obod qilish, unda me'moriy inshootlar barpo etish, hunarmandchilik va savdoni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratgan.Turli mamlakatlardan kelgan hunarmandlar, me'morlar va boshqa mutaxassislar shaharning iqtisodiy hamda madaniy rivojlanishiga o‘z hissalarini qo‘shganlar.

Samarqandda xalqaro elchilarni qabul qilish, turli davlatlar bilan siyosiy muzokaralar olib borish va savdo aloqalarini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar mavjud edi.Klavixo o‘z kundaligida Samarqandning boyligi, bozorlari, savdo faoliyati va me'moriy inshootlari haqida ma'lumotlar bergan.Uning qaydlarida shaharning turli mamlakatlardan kelgan savdogarlar va elchilar bilan gavjum bo‘lgani alohida ta'kidlanadi.Bu ma'lumotlar Samarqandning o‘sha davrdagi xalqaro munosabatlar tizimida tutgan o‘rnini aniqlashda muhim ahamiyatga ega.Shunday qilib, Samarqand Amir Temur davlatining siyosiy poytaxti bo‘lish bilan birga, Sharq va G‘arb o‘rtasidagi diplomatik aloqalarni rivojlantiruvchi muhim markaz vazifasini ham bajargan.[77]

Xulosa:Amir Temur davlatida diplomatik munosabatlarning shakllanishi va rivojlanishi XIV asrning ikkinchi yarmi hamda XV asr boshlaridagi xalqaro siyosiy jarayonlar bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan.Tarixiy manbalarni o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, Amir Temur tashqi siyosatida diplomatik aloqalar davlat mustaqilligini mustahkamlash, xalqaro mavqeyini oshirish, iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish va siyosiy vaziyatni tartibga solishning muhim vositasi sifatida namoyon bo‘lgan.Amir Temur Fransiya, Angliya va Kastiliya kabi Yevropa davlatlari bilan diplomatik aloqalarni rivojlantirishga intilgan. Ayniqsa, Kastiliya qiroli Genrix III tomonidan yuborilgan elchilik va Rui Gonsales de Klavixoning Samarqandga tashrifi Sharq va G‘arb o‘rtasidagi diplomatik munosabatlar tarixida muhim o‘rin egallaydi.Shuningdek, Xitoy, Hindiston, Misr va boshqa Sharq mamlakatlari bilan olib borilgan munosabatlar Amir Temur davlatining xalqaro siyosiy hayotdagi o‘rnini belgilab berdi.Tadqiqot davomida ko‘rib chiqilgan tarixiy manbalar, xususan, Nizomiddin Shomiy va Sharafiddin Ali Yazdiy asarlari, Ibn Arabshohning tarixiy qaydlari hamda Klavixo kundaligi Amir Temur diplomatiyasining turli jihatlarini yoritib beradi.Ayniqsa, Klavixoning kundaligi Samarqandning xalqaro diplomatik markaz sifatidagi mavqeyini, elchilarni qabul qilish tartibini va saroy hayotini o‘rganishda muhim manba hisoblanadi.

77 Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025.-B. 522.

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

[1] Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025.– B. 518–528.

[2] Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025– B. 521–522.

[3] Saidov J., Norqo‘ziyev S. Amir Temurning G‘arbiy Yevropa davlatlari bilan diplomatik aloqalari // Journal of History and Society. – 2021. – № 1.

[4] Rui Gonsales de Klavixo. Samarqandga – Amir Temur saroyiga sayohat kundaligi (1403–1406-yillar). – Toshkent: O‘zbekiston, 2010.

[5] Dadaboyev H. Formation of diplomatic relations between Timurid dynasty and Chinese Empire // Asian Journal of Current Research. – 2021.– B. 644–649.

[6] Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025. – B. 521.

[7] Nizomiddin Shomiy. Zafarnoma / Fors tilidan Yu. Hakimjonov tarjimasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 1996. – 521 b.

[8] Abdullaev U. Amir Temur diplomatiyasiga oid manbalar tahlili // Jamiyat va innovatsiyalar. – 2025.-B. 522.